

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA CHET TILIDAN OG'ZAKI NUTQINI O'STIRISHNING NAZARIY-PEDAGOGIK ASOSLARI

Eshonqulova Zebiniso Rashidovna

Guliston davlat universiteti magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasida maktabgacha talim jarayonida xorijiy tillardan og'zaki nutqini o'stirishning zamonaviy metodikalariga berilgan katta ahamiyat, hamda ularni o'rganish uchun zarur bo'lgan zamonaviy o'qitish usullarini o'z ichiga qamrab olgan.

Kalit sozlar: Maktabgacha ta'limda chet tili, filand o'qitish sistemasi, belgi va rasm usuli, ovozni tanib olish va moslashtirish usuli, tabiat dunyosi bilan o'rganish usuli, o'z faoliyatini o'quvchilarga moslashtirish usuli.

Bugungi kunda xorijiy tillarni bilish ko'nikmasi ta'limning ajralmas qismlaridan biri bo'lib bormoqda. Bu maktabgacha ta'lim jarayonini ham chetda qoldirgani yo'q. Yoshlar ta'limi davomida xorijiy tillarni o'rgatishning ahamiyati sezilarli darajada oshdi. Buni dinshunos olim, tarix fanlari nomzodi, katta o'qituvchi Natalya Kireeva "Yoki biz hayotga, yoki imtihonlarga tayyorgarlik ko'ramiz. Birinchisini tanlaymiz." deb takidlab o'tdi. Yaqinda u mahalliy ta'lim tizimi va printsiplari haqida gapirdi va nima uchun Finlyandiya ta'limi dunyodagi eng yaxshi bilimlardan biri deb qaralishi to'g'risida o'z fikrlari bilan o'rtoqlashdi. Hozirgi kunda maktabgacha ta'limga etibor berish, davlatning ijtimoiy, iqtisodiy va ma'naviy jihatdan rivojlantirish demakdir [Filandiya ta'lim tizimidagi qiziqarli malumotlar].

Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun o'qitish strategiyalarining quyidagi ro'yxati ularning og'zaki nutqini o'stirishda muhim rol o'ynashi shubhasiz:

1. Belgilar va rasmlar bilan ishlash usuli.

Kundalik so'z boyligini targ'ib qilishning usullaridan biri - Touchtime Internationalning direktori doktor Eleya Fogel Shneydning so'zlariga ko'ra: "Bolalarga umumiy brendlar va belgilarga og'zaki yorliq qo'yishdir." U rasmdan so'zga tarjima qilish tilni rivojlantirishga yordam berishini tushuntiradi. Yani bu bolalarni yangi tillarni tez va oson o'zlashtirishida juda katta yordam beradi.

2. Ovozni tanib olish va moslashtirish usuli.

Ushbu tadbir uchun kartondan kesilgan bir nechta katta harflar va shu harflar bilan boshlanadigan bir nechta kichik, ammo unchalik katta bo'lmagan narsalar kerak bo'ladi. Masalan, agar sizning harflaringiz M va K bo'lib, sizda mushuk va fil bo'lsa. Bolaga mushuk chiqaradigan ovozni aytishdan boshlang. Keyin, bolani xuddi shu tovush bilan boshlanadigan narsani topishga undab, uni harfga yopishtiring. Bezatilgan harflar sinfda saqlanishi yoki ota-onalar bilan bo'lishish uchun uyga olib kelinishi mumkin. Shneydning ta'kidlashicha, bu mashg'ulot talabalarning sevimli narsasidir, chunki bu ularga o'z bilimlarini o'rganishda amaliy yordam beradi. Bundan tashqari, bu "shoh asar" ni keltirib chiqaradi.

3. Tabiat dunyosi bilan o'rganish usuli.

Bolalar darslarni tabiat muhitida o'zlashtirishga juda qiziqishadi. Odatda, ularni hovli bog' orqali tabiat dunyosi to'g'risida ma'lumot berish ajoyib usuli bo'lishi mumkin. Bu usul o'simlikni urug'dan yetilguncha o'stirish bolalarga o'z o'sishi haqida ma'lumot beribgina qolmay, ularni chet tilidagi so'larni tez va oson o'zlashtirishda ham muhim ahamiyatga egadir. Bu usul stressni yengillashtiradi va nozik vosita mahoratini oshirishga ham yordam beradi.

4. O'z faoliyatini o'quvchilarga moslashtirish usuli.

Bog'chada yodlagan o'qituvchilar qo'llanmasiga yoki odatiy darslarga qaytish oson bo'lishi mumkin. Biroq, ba'zi bolalar uchun bu muammolar tug'diradi. Gretzingerning aytishicha, bolalar an'anaviy bo'lmagan uy sharoitidagi bolalargan nisbatan sezgir bo'lishlari kerak. O'quvchilarga o'z oilalari rasmlarini chizishlarini so'rashdan oldin ikki marta o'ylab ko'rish - asrab olingan bola yoki ota-onadan ajralgan farzand qanday his qilishi mumkinligi va boshqa bolalar qanday munosabatda bo'lishlari haqida o'ylab ko'rish kerak. Inklyuziv faoliyat bilan shug'ullanish biroz ko'proq vaqt talab qilishi mumkin, ayniqsa yil boshida siz barcha o'quvchilaringizni tanimasligingiz mumkin, ammo bolada xijolat hissini aks etishi tartibsizlikni saqlaganingizda bilinadi. Bunda tarbiyachi o'z yaratuvchanligini davom ettirishi kerak.

Maktabgacha ta'lim - yoshlarimiz ta'limi va tarbiyasining ilk bosqichi hisoblanadi. To'g'ri maktabgacha tarbiya dasturi bizning bolalarimizga noyob aqlga mos keladigan tarzda o'sishi va o'rganishiga yordam berishi kerak. Ammo bolalar kattalarnikidan farqli ravishda kelajakni, ertani o'ylab o'rganishmaydi. Ingliz tilidagi dars «shu yerda va aynan hozir» ma'nosida o'tkazilishi, bo'lishi kerak. Bolalar chet tilni hikoyalarni tushunish yoki o'yinlarda g'alaba qozonish orqali osonroq o'rganadilar. Agarda xohlasalar, o'zlari ishtirokidagi o'yinlar orqali o'rgangan ma'lumotlarini mustahkamlab oladilar. Bir tomondan, til bilan ifodalangan kontent bolalar hayoti, kundaligi bilan bog'liq bo'lishi kerak, boshqa tomondan, bolalarni muloqotga chorlaydigan faoliyat yoki vazifalar qiziqarli va muhim bo'lishi kerak. O'quvchilar dars davomida o'zlarini darsning bir qismi sifatida tushunishadi va dars jarayonida xuddi asar qahramonidek o'zlarini tutishadi, harakat qilishadi. Boshlangich sinflarda, odatda, chet tillarni o'rganish hayotiy situatsiya va o'yinlarga asoslangan harakat usullaridan foydalangan tarzda o'rganilganda juda samarali hamda muvaffaqiyatli boladi. O'rganilayotgan mavzular ham, shu bilan birga savol-topshiriqlar ham o'rganuvchilar uchun ahamiyatli, qiziqarli va aktual bo'lsagina, darsning mazmuni hamda maqsadi o'rganuvchilarga tushunarli va esda qolarli boladi. Chet tili o'rganuvchilari chet tili ta'limida o'zga bir til, madaniyat bilan to'qnash keladilar. Shu sababdan, mashg'ulotlarda aynan o'sha chet tilga xos bo'lgan ishonchli materiallardan, o'sha madaniyatni yetkazib bera oladigan matn va adabiyotlardan foydalanish tavsiya etiladi.

Shuni xulosa qilib aytib o'tish kerakki, farzandlarimiz yetuk kadr bo'lib yetishlarida avvalambor, maktabgacha ta'limning o'rni ahamiyatlidir. Biz ularni zamonaviy texnologiyalar va zamonaviy ta'lim tizimi bilan taminlashimiz talab etiladi. Maktabgacha talim jamiyatdagi har bir inson ildizlarining rivojlanishi, yani ularning kelajakda ona yurtiga munosib farzand, kuchli shaxs bo'lib voyaga yetishlarida ham katta ahamiyatga ega. Biz farzandlarimiz ta'limiga ko'proq e'tibor berishimiz, zamonaviy shart-sharoitlar yaratishimiz, yangi-yangi usullar orqali ularning o'rganishlariga ko'maklashishimiz zarur. Chet tillarini o'rganish bolalarga kelajakda yangi imkoniyatlar eshigini ochishi, ular malakali kadr

bo'lib yetishishi, butun jamiyat uchun nafi tegadigan shaxs bo'lib kamol topishlari uchun ham ahamiyatlidir. Shuning uchun ham bolalarimizga yoshligidan ta'lim berib borishimiz, o'qishga qiziqtirishimiz, jamiyatimizdagi har bir bolani nazardan chetda qoldirmasligimiz, o'rganishga qiynalgan bolalar bilan ham alohida shug'ullanishimiz, turli xil qiziqarli o'yinlar bilan e'tiborlarini tortishimiz, chet tillarini o'rgatish davomida muntazam rag'batlantirib borishimiz ularni kelgusidagi ta'limlari uchun dastlabki qadam bo'ladi, desak adashmagan bo'lamiz.

Adabiyotlar

1. V.I.Loginova, P.G.Samorukoalar taxriri ostida «Maktabgacha tarbiya pedagogikasi».«O'qituvchi»T.,1991y.
2. «Uchinchi mingyillikning bolasi» T.,Ma'rifat-madadkor.2002.
3. T.S.Komarova. Metodika obucheniya izobrazitelnoy deyatelnosti i konstruirovaniY.M.,«Prosvesheniye»1991.
Bolangiz maktabga tayyorga tayyormi». T., Ma'rifat-madadkor.2002.
4. N.P.Sakulina «Bolalar bog'chasida rasm, applikasiya va loy bilan ishlash». M. «Prosvesheniye»1993.
5. N.P. Kosterina. «Uchebnoye risovaniye» M. «Prosvesheniye» 1984.
6. O.Gusakova. «Applikatsiya v detskom sadu». M. «Prosvesheniye» 1988 .
7. S.Komarova.«Zanyatiya poIZO deyatelnosti v detskom sadu». «Prosvesheniye».1978.